

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciška ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 12— K
pol leta . . . 6—
četrt leta . . . 3—
posamezna številka po 30 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 40 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 30 K.

Telefon uredništva
štev. 118.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 50 vin.
. . . dvakrat . . . 40 .
. . . trikrat . . . 30 .
za nadaljnja nvrščanja od petit-vrste po 20 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Današnji številki je priložena brošura „Načrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje“.

PAV. FLERE:

Prosim, čitajte vsi tovariši in tovarišice!

Tega pa ne prosim iz kake ambicioznosti, da bi me poslušali, marveč zaradi stvari, ki jo mislim povedati in ki je za nas vse prevážna.

Iz upravnihstev Zavezinih listov prihaja namreč tako žalostne vesti, da se mi zdi potrebno izpregovoriti o njih besedico in dati našemu organiziranemu učiteljstvu v pretres neki predlog.

Kakor je znano, smo na delegacijski seji dne 28. decembra 1917 sklenili, naj se uredi članarina za Zavezine člane tako, da plačujejo letno 24 K in dobivajo zato brezplačno »Popotnika« in »Učit. Tovariša«, za kar odštejejo okrajna učiteljska društva v Zavezino blagajnico od člana po 16 K, v domači blagajni pa ostane po 8 K. Ta umestni sklep smo storili v prepričanju, da podpremo na ta način organizacijo in njena lista gmotno, obenem pa dobimo tako tudi sredstvo za povzdigo obeh listov. Da se uredi razmere s stariimi dolgovi, ki sta jih še imeli upravnihstvi za lista, smo za leto 1918. dopustili, naj izhajata lista še v skrčeni obliki, in sicer »Popotnik« dvomesečno in »Tovariš« kot dvotednik. Vedeli pa smo, da sme biti to stanje le prehodno in kar najkrajše, če hočemo, da se lista dvigneta in ne samo živovarita. Konec leta 1918. smo mislili, da smemo opustiti ta žalostni provizorij, in zato smo na seji upravnega odbora (dne 27. decembra 1918) določili, da izhajata lista že v letu 1919. v normalnem predvojnem obsegu.

Vse to smo storili iz najboljšega namena in iz prepričanja, da služimo organizaciji le takrat dobro, kadar omogočamo, da tudi organizacija nam dobro služi. Pri svojem zadnjem sklepu (27. decembra 1918) pa smo prezrli dejansko stanje, kakor so ga provzročile današnje razmere. Zaradi izrednih nabavnih stroškov, zaradi zvišanja plač tiskarniškega osebja in kaj vem, zakaj še vse, so se tiskarski izdelki podražili tako, da stane zdaj izišla knjižica, ki bi jo dobil še pred tremi leti za 1 K, danes že do 5 K. Še v decembru leta 1918. smo pozabili upoštevati to dejstvo in pripustili smo, da dobivajo Zavezini člani »Popotnika« in »Tovariša« za isto ceno kot pred vojno: slejkoprej nas stane prvi 6 K, drugi 10 K.

In to je zlo, ki trapi danes nasi upravnihstvi!

Prezrli smo celo, da so vsi ostali slovenski (in tuji) listi iz istih vzrokov dvignili naročnino; prezrli, da znaša danes naročnina za vsak slovenski tednik približno dvakrat toliko kakor naročnina »Tovariševa«, da je naročnina za vsako slovensko revijo, tudi tako z manjšim obsegom kot ga ima »Popotnik«, dva- do trikrat višja kakor njegova. In tako stojimo danes pred dejstvom, da so stroški za Zavezine liste narasli tako, da jih Zaveza ne more kriti iz svojih dohodkov. Vsaka izdana številka teh listov napravi v Zavezini blagajnici občutni primanjkljaj.

Tako ne more iti naprej! — pravita upravnik in žalibog jima moramo pritruditi. Mislimo moramo na od pomoč temu zlu, ki se dá odpraviti na dvojni način. Prvi je ta, da začnemo zopet s skrčeno izdajo kakor med vojno. Ta pot

pa se mi zdi le navidezno dobra. Res, da prištedimo na ta način nekaj na izdatkih, izgubimo pa premnogo na duševnem torišču. Zato bi dejal, da bi takih, četudi dobrohotnih nasvetov, ne smeli pripuščati v razpravo. Mislim namreč, da nam imata oba lista toliko povedati, da bi težko pogrešali svoj tednik in svoj mesečnik; prepričan sem, da ju kot zavedni organizirani učitelji celo ne bomo hoteli pogrešati, ker smo iz mnogih ozirov, ki jih ne bom našteval podrobneje, potrebni, da nam ta lista govori vsaj vsak teden in vsak mesec. Zato bi dejal, da bi predlog, ki meri na zopetno skrčeno izdajo, stvari koristil le enostransko, t. j. iz gmotnega stališča, medtem ko je za organizacijo in za lista potreben v prvi vrsti ozir na duševno stran.

Zato bi se zavzel za drugačno pot: utrdimo zaradi duševne utrditve naše organizacije in njenih glasil v organizaciji gmotnost; ali skratka: **zvišajmo ji dohodek!**

Prosim tovariše in tovarišice, ki so mi sledili do sem, naj zdaj ne odložite teli vrstic z nevolnostjo, češ: saj že itak dovolj plačujemo! Dejstva namreč kažejo, da ne plačujemo dovolj, nego le premalo, zakaj drugače bi ne bile možne take gmotne kalmitete. Da naša organizacija še oddaleč ni draga, ve vsakdo, ki je le površno pregledal kaka pravila te ali one — recimo delavske organizacije, kjer se plačuje več kot pri nas, a to brez vsakih brezplačnih listov!

Konkretni predlog, ki meri na zvišanje dohodkov, bi bil naslednji:

Zvišajmo »Popotniku« in »Tovarišu« naročnino tako, da plačujemo za prvi list letno po 10 K (namesto 6 K), za drugi pa letno 18 K (namesto 10 K), kar v primeri z naročnino ostalih slovenskih listov še vedno ni visoka naročnina. V Zavezino blagajnico pa pride za vsakega člana namesto letnih 16 K letno po 28 K, s katerim zneskom bi se dalo izhajati brez deficita. In če je koncem leta v blagajnici še kak preostanek, tudi ne bi škodilo organizaciji, ki se itak ponajveč zaradi svoje večno prazne blagajnice ne more gibati, kakor bi to zahteval njen interes. (Prip.: Naročnina za nečlanjene naročnike se zvišaj od Zavezinega vodstva samega v istem razmerju!)

Kje pa dobimo to zvišano naročnino med člani? Kratko: Namesto da daš za organizacijo vsak mesec le po 2 K, daš 3 K, in stvar je opravljena. S takim trikronskim mesečnim prispevkom, torej z 1 K več kot dozdaj — zaboga in kaj je danes 1 K! — rešimo svoje liste in svojo organizacijo.

Tudi organizacijo! Zakaj tudi razen izdaje listov je ta blizu tamkaj, da se bo morala zadolževati; to pa se pravi danes, ko tičimo sredi valutne krize, toliko kot nakladati ji neznosno breme, ki jo bo v doglednem času oviralo v vsakem svobodnem kretanju in odločnem nastopu.

Danes je odveč vsaka beseda o vzrokih našega gospodarskega zanemarjanja; treba nam je le, da vzdržimo in se vsaj deloma okrepmo. Ta namen pa je tudi splošni vzrok za te vrstice, ki jih reasimiram v naslednji prošnji:

Dovolimo in dajmo Zavezi za časno za leto 1919 članarino namesto letnih 24 K letnih 36 K, od katerih se vpošlje v Zavezino blagajnico za oba obvezna lista od lana po 28 K, ostalih 8 K pa ostane v blagajnici okr. učit. društva, kakor je bilo določeno doslej. (Pravtako ostani nedotaknjen tudi sklep glede rodovinskih čla-

nov na isti šoli: Kdor dobiva liste, plača 36 K, drugi pa po 8 K; lahko pa plača vsak po 36 K.)

To bodi naš prostovoljni sklep!

Kako pa pridemo do tega sklepa, ne da bi morali sklicevati na hitro v ta namen delegacijsko sejo? Mislim, da še višja instanca kot delegacija — seveda ne ravno po besedilu pravil, pač pa po duhu organizacije — je »po plemenu«, t. j. vsa okr. učit. društva. Tak prostovoljni sklep stori lahko vsako društvo samo, delegaciji preostane le naloga, da ta — upajmo, da skupni! — sklep potrdi. Da bi se v vodstvu ali v upravnem odboru kaj takega sklepalo, se mi ne zdi pravilno! dasi naglica terja hitro rešitev; ustvarjal bi se znabit tako kak preudic, ki bi nam kdaj ne bil ljub! Pač pa preostane vodstvu naloga, da društva takoj pozove, naj o zadevi razpravljajo. Zato prosim:

1. Sklicevaje se na ta članek, pozovi vodstvo Zaveze nemudoma vsa okr. učit. društva, da sklenejo zvišati članarino začasno za l. 1919. od 24 K na 36 K (mesečno od 2 K na 3 K);

2. Zato okr. učit. društva takoj sklicevajo zborovanja, na katerih zadevo razmotrivajo ter izvrše svoj tozadevni sklep.

Tovariši in tovarišice, prosim vas, ne dajte se pri tem sklepanju voditi od kake malenkostne ali malodušne misli; preudarite marveč, kako sveta nam bodi vsaka zadeva strokovne organizacije in kakšna potrebna nam je duševno in gmotno dobro fundirana organizacija!

Opomba uredništva: Razmere zahtevajo, da brez odlašanja ustanovimo v Zavezi strokovno tajništvo, ker je sicer uspešno in kulturno delo nemogoče. Poslov se kupiči toliko, da jih more sproti in brez zadržka reševati le urejen urad. Ako tega Zavezi ne damo, morajo posamezniki odpovedati, ker ne morejo delati čudežev. Tudi iz tega vzroka je zvišanje članarine nujno potrebno.

Nekaj opazk k našim meščanskim šolam.

S prihodnjim šolskim letom se ljubljanske osemrazredne ljudske šole izpremenene v petrazredne ljudske in štirirazredne meščanske. Pri sprejemu učencev iz 5. razreda pa jih bo treba nekoliko prereševati. Do sedaj je bila navada, da so učence vsako leto kolikor mogoče rinili v višje razrede z namenom, da bi nižji razredi ne bili prenapolnjeni. Toda to naj bi se nadalje vršilo le do neke meje, recimo do 4. razreda. Iz tega prestopajo učenci tudi že v srednjo šolo, in tam zahtevajo že za podlago precejšnje znanje. Treba je torej že v 4. razredu pričeti s strogo klasifikacijo, in kdor ni sposoben naj ponavlja razred; isto pa naj velja tudi za 5. razred. S tem prepričimo, da ne pride nesposobna množica v meščansko šolo, ki bi tudi splošen napredek ovirala.

Kakor znano, imajo meščanske šole svoj poseben, krajevnim razmeram prilagojen učni načrt. Ljubljanskim meščanskim šolam ne bo kazalo dati izrazito obrtnega ali trgovskega ali kmetijskega značaja, ampak nekaj splošni značaj, kakor je to navada v glavnih mestih. Potrebno bo pa uvedli srbohrvaščino kot obligaten predmet, in ker bo šola štirirazredna, tudi v 4. razredu pri računstvu — algebro, ki jo bodo potrebovali zlasti učenci, ki se mislijo dalje šolati bodisi na višji trgovski ali obrtni šoli. Kot neobligaten predmet bi se v zadnjem letniku priporočala stenografija in enostavno knjigovodstvo. Nekate-

rim učencem bi pa tudi koristilo delo na šolskem vrtu, oziroma v šolski delavnici. Ljubljanske ljudske šole so že preskrbljeve s takim orodjem, ki bi ga odstopile meščanski šoli.

Upoštevati bo pa treba v početku tudi vojne razmere zadnjih let, ko je bil šolski pouk tako skrčen, da se učenci do 6. razreda niso učili nič risanja in tudi realij skoraj nič. J. B.

Na zasedenem ozemlju.

S Krasa, 24. febr. 1919.

V Divači so napravili Lahi v II. razredu pri tleh kantino. Z izgovorom, da bo to skladišče, so vzeli učiteljci ključce. Učiteljico karabinerji neprestano šikanirajo, češ, da hujska otroke, naj ne kriče: »Eviva Italia!«, kar so strogo naročili, da morajo kričati pred poukom in po njem.

V Materiji so učitelja prisili z revolverjem v roki, da poučuje 15 ur na teden v laščini. V šoli je bil poročnik, ki je sedel za mizo in grozil z revolverjem. Učitelj, ki pa laščine ne zna, poučuj v tem jeziku 15 ur tedensko!

Prišel je general, ki je prejel o tem poročilo. Zahteval je, naj se zopet odpre šola, ki so jo v znak protesta zaprli. Poučuje naj kot doslej slovensko. Laščino pa bo poučeval laik častnik po šoli.

Dne 8. februarja ob pol enajstih dopoldne, ko je v šolski sobi poučeval g. kaplan A. Cerar veronauk, pride v šolo italijanski častnik, ki zahteva, da na podlagi nekega dekreta, ki baje suspendira poučevanja veronauka — gospod veroučitelj prekine pouk. Po popolnoma dostojnem pojasnilu g. kaplana zgrabi častnik veroučitelja za ovratnik in ga vrže iz šole z naravnost besnim kričanjem, ki ni hotelo pojenjati vkljub vljudnemu posredovanju učiteljice. Poudarja se, da je oficir segal celo po samokresu.

Z ozirom na to, da so razmere glede šole in nje oblastnjih povsem nejasne, z ozirom na to, da učitelj pri najzvestejši izvršitvi službe in predpisov ni varen celo življenja in z ozirom na razburjeno prebivalstvo zaradi vmešavanja vojakov v šolske zadeve je šolski vodja zapri šolo do nadaljnjega.

V Lokvi je štacijski poveljnik hotel aretirati šol. voditelja Bolleta, ker ni hotel otrokom priporočati šolskih kosil, ker jih otroci ne rabijo in ako štac. poveljnik ne pove, v kak namen mislijo kosila uvesti.

Štac. poveljnik je povedal, da je sam temu nasproten, a mora to urediti, ker hoče tako višji ukaz, ki ga ne sme prezreti. — Zdaj kuhajo kosila, a otrok hodi le malo ponje.

V Materiji je podpolkovnik Pavone iz Voloske zahteval v občinski pisarnici, da morajo takoj uvesti italijanski uradni jezik. Županstvo je vložilo protest. Pripominjamo, da je uradni jezik že od pamtiveka slovenski, oziroma hrvaški. Saj so celo višje oblastnjice pisale na občine v teh jezikih. — Italijanske oblasti postopajo tudi po drugih občinah enako. Učiteljstvo silijo zlepa ali zgrda, da poučuje po 10—15 ur tedensko laščino. To velja predvsem za Istro. Pri nas na Krasu ni bilo dozdaj še hudega v tem oziru.

Ljudstvo izkušajo demoralicirati z neprestanmi plesi, ki jih prirejajo vojaške oblasti dan za dnem. Na te ples vabijo